

Populorum communio – Verbondenheid tussen volkeren

Pastorale brief van de bisschoppen van België t.g.v. 50 jaar encycliek *Populorum progressio* van paus Paulus VI

Verschenen als nr. 40 in de reeks *Verklaringen van de bisschoppen van België*.

Op 26 maart (Pasen) 1967 maakte paus Paulus VI zijn encycliek **Populorum progressio** (over de ontwikkeling van de volkeren) wereldkundig. Hij verbreedde de sociale leer van de Kerk door op te roepen tot economische ontwikkeling en sociale gerechtigheid voor alle volkeren. Het document zorgde in de Kerk wereldwijd voor een solidariteitsbeweging, die door Paulus VI op 6 januari van datzelfde jaar 1967 in de steigers was gezet met de oprichting van de *Commissie Rechtvaardigheid en Vrede*. In ons land waren al vanaf het begin van de jaren 1960 *Broederlijk Delen* (solidariteitscampagne in de veertigdagentijd met derdewereldlanden in het Zuiden) en *Welzijnszorg* (adventscampagne tegen kansarmoede in de vierde wereld in eigen land) actief, die zich naadloos in die beweging inschreven.

Met het in november vorig jaar afgesloten **Jubeljaar van de Barmhartigheid** reikte paus Franciscus een sleutel aan om het christelijke geloof op een vernieuwde en creatieve manier te beleven. Het vormt de basis om net voor het begin van de veertigdagentijd (Aswoensdag 1 maart) dieper na te denken over de sociale impact van de barmhartigheid.

De uitdagingen zijn zoals bekend niet niks. Er is de toename van de (kans)armoede en de sociale ongelijkheid, de migranten- en vluchtelingenproblematiek, de milieuvervuiling en de bedreiging van het ecologische evenwicht ... Dit alles vereist niet alleen de ontwikkeling van de volkeren, maar ook de verbondenheid tussen de volkeren om zich samen in te zetten voor de toekomst van de planeet. En de barmhartigheid is de sleutel om tot die verbondenheid te komen. *Het komt erop aan een hart te hebben voor wie in de miserie zit*, zegt paus Franciscus. *Het gaat om een nieuwe gevoeligheid, die zich laat uitdagen door de ander en die leidt naar een nieuwe houding*.

Johannes' verhaal over Jezus die een blindgeborene geneest (Joh 9, 1-41) vormt de leidraad van de pastorale brief. Het genezingsverhaal is een oproep om te blijven geloven dat barmhartigheid uitsluiting kan terugdringen en dat in de samenleving een verbondenheid kan ontstaan die zelf barmhartigheid uitdraagt. *Zoals de genezing van het lichaam uitmondt in de genezing van de ziel, durven we hopen dat de bevordering van ontwikkeling uitmondt in een spirituele ontdekking en een nieuwe zin geeft aan de opdracht tot barmhartigheid*, schrijven de bisschoppen.

De pastorale brief staat stil bij vier grote uitdagingen in de hedendaagse samenleving, die zowel voor vooruitgang als voor uitsluiting zorgen: techniek en wetenschap, economie, politiek en ethiek. Wat is de rol van de christenen en wat is hun invloed op de ontwikkeling van de wereld? De sociale leer van de Kerk en de notie barmhartigheid zoals paus Franciscus die ontwikkelde, bieden inspiratie voor mogelijke antwoorden.

- 1) In zijn encycliek *Populorum progressio* maakte Paulus VI duidelijk dat sociale gerechtigheid ook economische ontwikkeling van de onderontwikkelde landen inhoudt en dat ontwikkeling zich niet beperkt tot louter economische groei, maar gericht moet zijn op de ontplooiing van ieder mens en van de gehele mens. Paus Franciscus voegt eraan toe dat sociale gerechtigheid de sociale integratie van arme mensen vereist om hun kreet te kunnen horen.
- 2) Het middel om sociale gerechtigheid te bereiken, leert *Populorum progressio*, is solidariteit. Paus Franciscus onderstreept dat solidariteit de schepping vraagt van een nieuwe mentaliteit, die denkt in termen van gemeenschap, van voorrang van het leven van allen op het zich toe-eigenen van de goederen door enkelen. Of nog, *solidariteit dient beleefd te worden als een beslissing om aan de arme terug te geven wat hem toekomt*.
- 3) Met betrekking tot een politiek die vandaag leidt tot oorlog en geweld tussen volkeren en samenlevingen, maakt de oprichting van een verbondenheid tussen volkeren een wereldvrede mogelijk, als ze geïnspireerd wordt door barmhartigheid. Iedereen verdient bevestiging en respect, vooral diegene die stevast uitgesloten wordt.

- 4) Een waarachtige solidariteit met de armsten in de wereld betekent dat we onze levenswijze in vraag stellen en kiezen voor een duurzame economie, die rekening houdt met de draagkracht van de aarde. *We moeten geloven in de kracht die verandering kan realiseren als we met velen op weg gaan*, schrijven de bisschoppen. Dit geloof in de kracht van *transitie* is het terrein van een gemeenschapsethiek die heel onze planeet omvat en de uitsluiting van de zwakken overstijgt. De *dynamiek van de transitie* spreekt iedereen aan, hoe zwak ook, en stimuleert de politieke verantwoordelijken om één front te vormen om de planeet te redden. Op die manier bereiken we een dimensie van verbondenheid tussen volkeren in dienst van heel de aarde.

De bisschoppen besluiten hun brief met een dankwoord aan het adres van al wie zich nu al daadwerkelijk inzet voor de integratie van de arme in de samenleving en ten dienste staat van de verzoening in de wereld. Bij het begin van de veertigdagentijd nodigen ze alle mensen van goede wil uit om doorheen gebed, vasten en delen de link te leggen tussen het stimuleren van veranderingen en echte bekering. Ze herinneren eraan dat vasten bevrijdend werkt, want het bevrijdt van al wat overbodig is. Vasten is meer mens worden, meer solidair, meer bezorgd voor onze aarde. Het is leven volgens een ethiek van soberheid die ruimte schept om goed te leven. En de brief besluit als volgt: *Wij nodigen u als christenen uit om, ondanks het onrecht en het geweld die onze wereld treffen, werk te blijven maken van een rechtvaardige en duurzame wereld zonder ongelijkheden, en dit samen met alle mannen en vrouwen die hetzelfde nastreven.*